

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Oheinen puupiirros kuvaa Nürnbergin kaupunkia 1400-luvulla.
 - a) Mitä keskiaikaisen kaupungin piirteitä löytyy oheisesta kuvasta? (3 p.)
 - b) Vertaile elämää maaseudulla ja kaupungeissa myöhäiskeskiajalla. (3 p.)

Lähde: Nürnbergin kronikka

2. *United Nations International Migrant Report 2002* lukee kansainvälisen muuttoliikkeen piiriin henkilöt, jotka eivät ole asuinmaansa vaan jonkin muun maan kansalaisia. Raportti antaa seuraavat tiedot:
Maailmassa oli vuonna 1960 noin 79 miljoonaa ja vuonna 2000 noin 175 miljoonaa kansainvälistä muuttajaa. Näihin luetaan tässä raportissa myös pakolaiset. Euroopan ja Pohjois-Amerikan yhteenlaskettu osuus maailman kansainvälisestä muuttoliikkeestä oli vuonna 1960 noin 37 prosenttia ja vuonna 2000 noin 55 prosenttia. Pakolaisia oli vuonna 2000 noin 16 miljoonaa; näistä oli Aasiassa 9 ja Afrikassa 4 miljoonaa. Vuonna 2000 muun maan kansalaisia oli eniten USA:ssa (35 miljoonaa), Venäjällä (13 miljoonaa) sekä Ukrainassa ja Saksassa (7 miljoonaa kummassakin). Maan väestöön nähden eniten muun maan kansalaisia vuonna 2000 oli Yhdistyneissä arabiemiirikunnissa (74 prosenttia väestöstä) ja Kuwaitissa (58 prosenttia väestöstä).

Tarkastele näiden lukujen pohjalta syitä, jotka ovat vaikuttaneet kansainvälisen muuttoliikkeen kehitykseen vuosina 1960–2000.

3. Oheisena on *Kotiliesi*-lehden kansi vuodelta 1934 sekä Mika Waltarin ja Olavi Laurin runoteoksen *Valtatiet* kansi vuodelta 1928.
- Pohdi, millainen kuva suomalaisesta yhteiskunnasta välittyy näiden kuvien kautta. (3 p.)
 - Miten yhteiskunnalliset vastakkaisuudet leimasivat suomalaista yhteiskuntaa 1920- ja 1930-luvuilla? (3 p.)

4. Alla on kaksi sitaattia läntisen maailman ja islamilaisen kulttuurin suhteista.

”Erityisesti kylmän sodan päättymisen jälkeen osaa Välimeren maailmasta, arabi-islamilaisen sivistyksen aluetta on joissakin tiedotusvälineissä lähestytty Euroopan uutena vihollisena. Syytä on haettu islamin opista, sen poliittista ja yhteiskunnallista kulttuuria on pidetty niin vieraana, erilaisena, että sen epäilläkin pakolla törmäävän eurooppalaiseen kulttuuriin – Historian lehtiä selattaessa onkin totta, että kristitty ja islamilainen maailma ovat usein olleet tukkanuottasilla. Silloin jää huomaamatta, että vielä useammin ne ovat olleet keskinäisiä kauppakumppaneita, joiden välejä ovat usein säädelleet hetkelliset liittoutumat yli kulttuuri- ja uskontorajojen kustakin tilanteesta riippuen – Erilaisten kulttuurien törmäämisen sijasta viime aikoina on esitetty myös teorioita, joiden mukaan konfliktien syinä olisikin juuri osapuolien samankaltaisuus.”

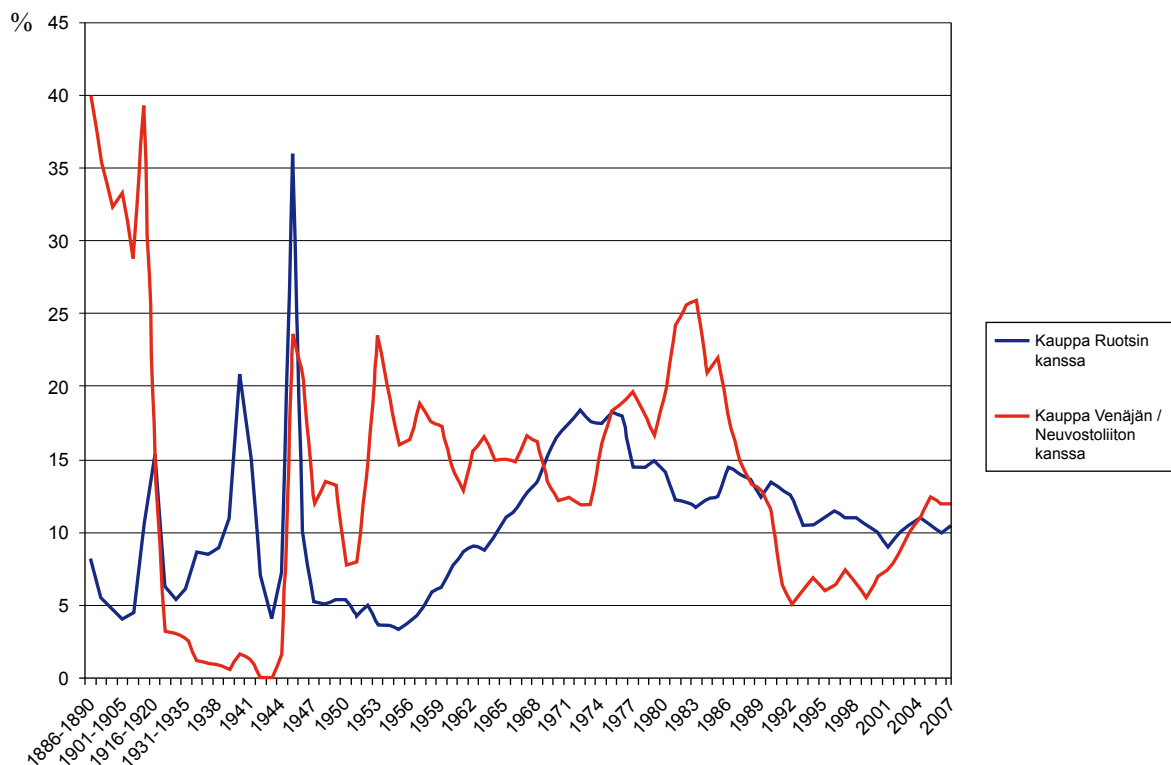
Professori Tuomo Melasuo kirjassa *Vieras Välimeri* (1994)

”Islamin ja lännen konfliktin kärjistymisen syyt ovat siis vallan ja kulttuurin peruskysymyksissä – – Niin kauan kuin islam pysyy islamina (kuten epäilemättä käy) ja länsi pysyy läntenä (mikä on epävarmempaa), tämä perustava kahden suuren kulttuurin ja elämäntavan välinen konflikti määrittelee niiden suhteet tulevaisuudessa, kuten se on tehnyt menneisyydessä 1400 vuoden ajan.”

Yhdysvaltalainen professori Samuel P. Huntington kirjassaan *Kulttuurien kamppailu* (*The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*, 1996; suom. Kimmo Pietiläinen 2003)

- Vertaile sitaattien näkemyksiä läntisen maailman ja islamilaisen kulttuurin suhteista. (2 p.)
- Pohdi, millaisia kohtaamistilanteita eurooppalaisen ja islamilaisen kulttuurin välillä on ollut Välimeren alueella 600-luvulta 1800-luvun alkuun asti. (4 p.)

5. Vertaile Ranskan suuren vallankumouksen ja Venäjän vallankumouksen syitä ja seurauksia.
6. Mitkä tekijät johtivat kylmän sodan päättymiseen?
7. Isovihalla ja pikkuvihalla tarkoitetaan Suomen aluetta kohdanneita miehitysjaksoja 1700-luvulla. Mitkä olivat näiden tapahtumasarjojen poliittiset taustat, ja miten ne vaikuttivat Suomeen ja suomalaisten elämään?
8. On esitetty, että globalisaation seurauksena maapallo on muuttunut maailmankyläksi. Pohdi, kuinka osuva väite on.
- +9. Oheinen kuvio esittää, kuinka suuri osuus prosentteina Ruotsilla ja Venäjällä/Neuvostoliitolla on ollut Suomen koko ulkomaankaupasta (vientä ja tuontia) vuosina 1886–2007.
- Mitä kuvio kertoo näiden maiden osuuksista Suomen ulkomaankaupasta? (2 p.)
 - Mitä syitä on kuvion esittämien muutosten taustalla? (4 p.)
 - Mikä merkitys ulkomaankaupalla on ollut Suomen taloudelliselle kehitykselle? (3 p.)

Lähde: Suomen virallinen tilasto, SVT

Ruotsin ja Venäjän/Neuvostoliiton osuus prosentteina Suomen ulkomaankaupasta vuosina 1886–2007. Tiedot vuosilta 1886–1935 on laskettu viisivuotiskausittain.

+10. Oheisena on kolme sitaattia imperialismista.

”Yksinoikeus Amerikan siirtokuntien kanssa käytävään ulkomaankauppaan on tähän asti ollut tärkein, tai oikeammin ehkä ainoa päämäärä ja syy sille, että Iso-Britannia pitää näitä siirtokuntia hallinnassaan. – – Viimeksi käyty sota, joka käytiin vain ja ainoastaan siirtokuntien puolesta, maksoi Isolle-Britannialle – – ylöspäin 90 miljoonaa puntia. – – Sodan tavoitteeksi uskoteltiin kotimaan teollisuustuotannon edistäminen ja ulkomaankaupan kasvattaminen. Todellisuudessa se on vain lisännyt kauppiaiden voitto-osuuksia. – – Nykyisellään ei tästä siirtokuntien hallinnasta koidu Isolle-Britannialle muuta kuin tappioita.”

Adam Smith, *Kansojen varallisuus* (*The Wealth of Nations*, 1776; suom. Toivo T. Kaila 1933)

*Ota Valkoisen miehen taakka:
Pois poikasi parhaimmat
kotimaastaan laita ja heistä
tee vankeisi palvelijat,
jotka ikeen alla raataa
eestä heimojen villien,
väen äskenvoitetun, jörön,
puoleksi lasten, puoleksi pirujen.*

*Ota Valkoisen miehen taakka,
peri palkkansa ainainen:
Sinun holhottavaisi moite,
vihan kauna myrkyllisen,
Surkea valitus laumain,
jotka (vaivoin!) valoon veit:
”Miksi pimeytemme poistit,
vapaiksi meidät teit?”*

Rudyard Kipling, *Valkoisen miehen taakka* (*The White Man's Burden*, 1899; suom. Antero Manninen 1976)

”Jos olisi annettava mahdollisimman lyhyt määritelmä imperialismista, niin pitäisi sanoa, että imperialismi on kapitalismin monopolistinen vaihe. – – Imperialismi on kapitalismia sillä kehitysasteella, jolloin on muodostunut monopolien ja finanssipääoman herruus, pääoman vienti saanut huomattavan merkityksen, kansainväliset trustit aloittaneet maailman jakamisen ja maapallon koko alueen jakaminen suurimpien kapitalististen maiden kesken on päättynyt. – – imperialismille on oleellista muutamien suurvaltojen kilpataistelu hegemoniasta, ts. pyrkimys maiden valtaukseseen, ei siinä määrin suorastaan itseään varten kuin vastustajan heikentämiseksi ja sen hegemonian järkyttämiseksi.”

Vladimir I. Lenin, *Imperialismi, kapitalismin korkein vaihe* (1916)

- a) Vertaile tekstien näkemyksiä imperialismien eduista ja haitoista. (4 p.)
- b) Millaisia konflikteja ja jännitteitä imperialistinen politiikka aiheutti 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa? (5 p.)